

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่จะทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพของประชากรเป็นไปตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนด ซึ่งถือเป็นกฎหมายแม่บททางการปฏิรูปการศึกษาที่ระบุไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, หน้า 42) และการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ต้องอาศัยกำลังคนเป็นปัจจัยสำคัญ และคนจะมีประสิทธิภาพเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการศึกษา (สิปปนนท์ เกตุทัต, 2540, หน้า 6) ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 19-20) กล่าวว่าการจัดการศึกษาโดยผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา คือการสร้างผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ซึ่งผู้ที่มีหน้าที่จัดกระบวนการเรียนรู้มีความจำเป็นที่จะต้องรู้และเข้าใจองค์ประกอบของความเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขอย่างชัดเจน

ความเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 27, 28 และ 34 ที่กำหนดให้มีมาตรฐานและหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, หน้า 17) เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนการศึกษาต่อโดยให้สาระของหลักสูตรและมาตรฐานตามสาระของหลักสูตรเป็นทั้งวิชาการและวิชาชีพ มุ่งพัฒนาคนให้มีความสุข ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงามและมีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นการกำหนดหลักสูตรแกนกลาง พร้อมทั้งให้สถานศึกษา มีหน้าที่จัดทำสาระหลักสูตรของตนเองตามความเหมาะสมกับท้องถิ่นได้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมีจุดมุ่งหมายสูงสุด คือ ให้ผู้เรียนมีคุณภาพ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามที่สังคมไทยมีความต้องการ ซึ่งพอสรุปได้คือ มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญาหรือเป็นคนเก่ง และมีความสุขอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไทยโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างชุมชน สถานศึกษา ผู้ปกครอง บุคลากรทางการศึกษาร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาจัดทำสาระการเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน เช่นเดียวกับสมิคร ชินบุตร (2540, หน้า 20) ที่กล่าวว่า โรงเรียนเป็นของประชาชนทุกคน จัดดำเนินการโดยประชาชนทุกคนในชุมชน โรงเรียนจะต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ของชุมชน และทำประโยชน์ให้กับชุมชน ในขณะที่เดียวกันก็เปิดโอกาสให้ชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมของโรงเรียนด้วย

พิชัย เสริมจัตต์ (2542, หน้า 289) ได้กล่าวไว้ว่า สถาบันการศึกษาคือ สถาบันแห่งหนึ่งของชุมชนที่มีบทบาทสำคัญในการนำการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ชุมชน เป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน เป็นศูนย์พัฒนาชุมชน ส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรม เป็นสถานฝึกงานอาชีพตลอดจนเป็นศูนย์ดำเนินงานของทางราชการ ทำนองเดียวกับชุมชนก็มีบทบาทและความสำคัญต่อสถาบันการศึกษา เช่น ช่วยเหลือสนับสนุนสถาบันในด้านต่างๆ ช่วยอนุรักษ์และถ่ายทอดวัฒนธรรมชุมชน เป็นสถานที่ตั้งของหน่วยงานองค์การสถาบันการศึกษาช่วยพัฒนาปรับปรุงการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่คำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ เช่นเดียวกับสมศักดิ์ มัจฉาวิทยากุล (2543, หน้า 1) ที่กล่าวว่า โรงเรียนเป็นสถาบันหลักของชุมชนมีความจำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ทันต่อความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงของสังคม และสำคัญที่สุดก็คือ ต้องสามารถช่วยเหลือ และตอบสนองความต้องการชุมชน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า โรงเรียนและชุมชนต่างก็มีบทบาทที่สำคัญ ที่จะช่วยส่งผลต่อการพัฒนาซึ่งกันและกัน

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545, หน้า 24) กล่าวว่า สถานศึกษาเป็นตัวจักรสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาระดับพื้นฐาน ช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นโดยรีบด่วนและเป็นการแก้ไขที่ให้ผลอย่างยั่งยืน เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าสถานศึกษาหลายแห่งเป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมนอย่างสูงจากพ่อแม่ และผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าไปศึกษาในสถานศึกษาแห่งนั้นด้วยความเชื่อที่ว่าสถานศึกษาแห่งนั้นจะสามารถหล่อหลอมบุตรหลานของตนให้เป็นคนดีและประสบความสำเร็จ ในการเรียนรู้ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ได้

จากการจัดการศึกษาของไทยที่ผ่านมายังปรับตัวไม่ทันกับสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยการบริหารและการจัดการศึกษาถือเป็นกลไกสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา ตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดให้การบริหาร และการจัดการศึกษาเป็นหมวดสำคัญหมวดหนึ่งที่จะต้องมีการปฏิรูปไปพร้อมๆ กันกับการปฏิรูปด้านอื่นๆ โดยได้วางระบบโครงสร้างการบริหารที่เกี่ยวข้อง สัมพันธ์เชื่อมโยง และส่งเสริมการปฏิรูปด้านอื่นๆ ทุกด้าน ทั้งในส่วนที่รัฐจัดการศึกษาเอง และในส่วนที่ให้องค์กรประชาชน และทุกส่วนของสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตลอดจนกำกับ สนับสนุน ส่งเสริมการศึกษา และพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งของรัฐ เอกชน ท้องถิ่น ชุมชน และบุคคลที่จัดการศึกษา (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545, หน้า 51)

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาศักยภาพของคน ให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน มีคุณธรรม มีวินัย เจตคติ และบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, หน้า 1-2) สอดคล้องกับปริญญานิพนธ์ อิศรากรคุณเวส (2545, หน้า 12) ที่ได้กล่าวถึงคุณลักษณะนักเรียนที่พึงประสงค์ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ว่า นักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีคุณสมบัติด้านคุณธรรม จริยธรรมมากที่สุด โดยเฉพาะความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติหน้าที่ และการมีวินัยในการทำงาน นอกจากนี้จะต้องมีความขยันขันแข็ง และมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน รวมถึงจะต้องมีความรู้ความสามารถทางวิชาการซึ่งในปัจจุบันเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร ยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนั้นนักเรียนควรมีความรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาต่างประเทศ การใช้คอมพิวเตอร์ และการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะนักเรียนที่พึงประสงค์ที่สถานประกอบการต้องการมากที่สุด คือ ความมีคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์ มีความประพฤติที่เรียบร้อย (ประชาคม จันทรชิต, และเพลินจิตต์ พรหมพูน, 2545, บทคัดย่อ) ขณะที่บางงานวิจัยพบว่า คุณลักษณะนักเรียนที่พึงประสงค์ที่สังคมมีความต้องการมากที่สุดคือ มีคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพมากที่สุด (ยุพาวดี เทพมณี, 2542, บทคัดย่อ) ซึ่งสอดคล้องกับมาลี บุษยะมา (2548, บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่าคุณลักษณะของนักเรียนที่พึงมีมากที่สุดคือ จ้านนิสัยที่ดี มีความรับผิดชอบ มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน และบุคลิกภาพที่ดีมีความสุภาพเรียบร้อย

อานนท์ สิมะกุลธร (2545, หน้า 61) กล่าวว่าการจัดการศึกษายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรคุณภาพของนักเรียนยังขาดคุณลักษณะที่สำคัญบางประการ คือ ด้านวิชาการ ขาดความรู้พื้นฐานทางวิชาการเฉพาะสาขา ด้านคุณธรรม จริยธรรม ขาดความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ไม่มีสัมมาคารวะ นอกจากนี้การประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, และคนอื่นๆ, 2546, หน้า 128) พบว่า การจัดการศึกษาไม่สนองตอบความต้องการของสังคม ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งทำให้นักเรียนไม่สามารถปรับตัวได้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลก ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540, หน้า 30) กล่าวว่า นักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังมีส่วนบกพร่องซึ่งสามารถจำแนกได้ 4 ด้านคือ 1) ด้านวิชาการ นักเรียนยังขาดทักษะ ด้านการเขียน และการจัดทำรายงาน 2) ด้านวิชาชีพ นักเรียนยังขาดทักษะความชำนาญ ด้านช่าง 3) ด้านบุคลิกภาพ นักเรียนยังขาดความมีบุคลิกภาพที่ดี และ 4) ด้านคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนยังขาดการมีความซื่อสัตย์สุจริต การมีวินัย และความยุติธรรม ประกอบกับโครงการแผนแม่บทการพัฒนากำลังคนของประเทศในช่วงปี พ.ศ. 2540 – 2549 กล่าวว่า ปัญหาการผลิตกำลังคนด้านการศึกษา ยังขาดความพร้อมในด้านการพัฒนาคนให้คิดเป็นทำเป็น ให้มีคุณธรรม จริยธรรม ความมีระเบียบวินัย และความซื่อสัตย์ในการทำงาน (ยงยุทธ แฉล้มวงษ์, 2541, หน้า 4)

การวางแผนเพื่อการจัดการศึกษา จึงเป็นสิ่งที่จะต้องคำนึงอย่างยิ่ง ที่จะช่วยในการแก้ไขปัญหาของประเทศชาติในระยะยาว รวมทั้งเป็นการวางรากฐานความมั่นคงของท้องถิ่น และประเทศชาติ

ได้อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เนื่องจากสภาพปัญหาของสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นทางด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และทั้งด้านศิลปวัฒนธรรม ล้วนแต่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดระบบการศึกษาทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาในระบบการศึกษาภาคบังคับ หรือการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะเฉพาะด้าน อย่างไรก็ตามเป้าหมายสำคัญที่สุดในการจัดระบบการศึกษา ต้องคำนึงถึงระบบการพัฒนาที่ยั่งยืน สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก สอดคล้องกับสังคม และวัฒนธรรมของประเทศเป็นสำคัญ จึงจะเป็นระบบที่สร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมไทยได้ทุกท้องถิ่นของประเทศ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2, 2546, หน้า 1-12)

จากการรายงานผลการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 พบว่า ระหว่างปีการศึกษา 2548 - 2550 ในด้านคุณภาพนักเรียน สรุปได้ดังตาราง 1

ตาราง 1 การพัฒนาคุณภาพนักเรียน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ระหว่างปีการศึกษา 2548 – 2550

คุณลักษณะ	รายการ	ระดับคุณภาพ (ร้อยละ)				
		ดีที่สุด	ดี	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. คุณธรรม จริยธรรม และ คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์	1.1 ความรับผิดชอบ	76.33	23.67	-	-	-
	1.2 ความซื่อสัตย์	78.66	20.33	1.01	-	-
	1.3 ความเสียสละ	78.00	21.00	1.00	-	-
	1.4 การปฏิบัติหน้าที่ของ ตนเองและทำงาน ร่วมกับผู้อื่น	72.66	20.00	7.34	-	-
	1.5 ตระหนักคุณค่าของ ภูมิปัญญาไทย และ ภูมิใจในความเป็นไทย	76.66	21.33	2.01	-	-
	1.6 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	79.00	15.66	5.34	-	-
2. ความรู้ ความสามารถ ทางวิชาการ	2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	43.66	30.66	20.00	5.66	-
	2.2 ความสามารถรอบด้าน หรือความสามารถพิเศษ	28.33	28.33	24.66	18.68	-
	2.3 ความสามารถในการคิด วิเคราะห์ และสื่อความ ได้อย่างมีเหตุผล	67.33	28.33	4.34	-	-

ตาราง 1 (ต่อ)

คุณลักษณะ	รายการ	ระดับคุณภาพ (ร้อยละ)				
		ดีที่สุด	ดี	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2. ความรู้ ความสามารถ ทางวิชาการ (ต่อ)	2.4 ความสามารถในการใช้ ภาษาในการสื่อสารได้ อย่างมีประสิทธิภาพ	66.66	22.66	10.68	-	-
	2.5 ความสามารถในการนำ ความรู้ และเทคโนโลยี ไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้อย่าง สร้างสรรค์	70.00	23.66	6.34	-	-
3. สุขภาพ ร่างกาย แข็งแรง จิตใจ แจ่มใส และมี สุนทรียภาพ ด้านศิลปะ ดนตรี และ กีฬา	3.1 มีน้ำหนักส่วนสูงตาม เกณฑ์ ตามวัย	95.51	-	-	4.49	-
	3.2 แต่งกายสะอาด และ ออกกำลังกายสม่ำเสมอ	77.00	23.00	-	-	-
	3.3 เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ ดี ปรับตัวได้ และอยู่ ร่วมกันอย่างสงบสุข	74.00	26.00	-	-	-
	3.4 เป็นผู้ห่างไกลยาเสพติด ปัญหาทางเพศ และ อบายมุขทั้งปวง	100.00	-	-	-	-
	3.5 เป็นผู้มีส่วนร่วมใน กิจกรรม ศิลปะ ดนตรี และกีฬา	91.00	9.00	-	-	-

ที่มา: (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3, 2550, หน้า 23 - 30)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า คุณลักษณะนักเรียนที่พึงประสงค์ในการจัดการศึกษาทุกระดับมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนในเบื้องต้น ดังนั้นถ้าสถานศึกษามีการกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน และดำเนินการพัฒนาให้นักเรียนมีคุณลักษณะ ตามที่สถานศึกษากำหนดได้ ก็จะทำให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีศักยภาพ มีคุณลักษณะตามที่สังคม และประเทศชาติต้องการ

ในการศึกษาคครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะศึกษา สภาพและความคาดหวังเกี่ยวกับ

คุณลักษณะนักเรียนที่พึงประสงค์ของผู้ปกครองนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ตามขอบข่ายคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 4 ด้าน คือ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ 3) ด้านทักษะในการประกอบอาชีพ และ 4) ด้านบุคลิกภาพ โดยผู้วิจัยมีแนวคิดพื้นฐานว่าผลผลิตทางการศึกษาจะต้องตอบสนองความต้องการของสังคม และประเทศชาติ รวมทั้งนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวังเกี่ยวกับคุณลักษณะนักเรียนที่พึงประสงค์ของผู้ปกครองนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบัน กับสภาพที่คาดหวังเกี่ยวกับคุณลักษณะนักเรียนที่พึงประสงค์ของผู้ปกครองนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3
3. เพื่อเปรียบเทียบสภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบันเกี่ยวกับคุณลักษณะนักเรียนที่พึงประสงค์ของผู้ปกครองนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพระดับการศึกษา และการเข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียน
4. เพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังเกี่ยวกับคุณลักษณะนักเรียนที่พึงประสงค์ของผู้ปกครองนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพระดับการศึกษา และการเข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการกำหนด วางแผน แก้ไข ปรับปรุง พัฒนา และส่งเสริมคุณลักษณะนักเรียนที่พึงประสงค์ของผู้ปกครองนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองต่อไป
2. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 นักวิชาการ ศึกษานิเทศก์ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการกำหนด วางแผน แก้ไข ปรับปรุง พัฒนา และส่งเสริมคุณลักษณะนักเรียนที่พึงประสงค์ของผู้ปกครองนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยตอบสนองความต้องการของ

ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 13,061 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3, 2551, หน้า 5)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน (finite populations) สูตรที่ใช้ในการหาขนาดของตัวอย่างจึงใช้สูตรยามาเน่ (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ในการคำนวณหาขนาดของตัวอย่าง ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 388 คน หลังจากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ตามกลุ่มผู้ปกครองนักเรียน โดยผู้วิจัยเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างทุกโรงเรียน จำนวน 15 โรงเรียน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ (independent variables) ได้แก่

2.1.1 เพศ

- 1) ชาย
- 2) หญิง

2.1.2 อายุ

- 1) ต่ำกว่า 30 ปี
- 2) 30 – 39 ปี
- 3) 40 – 49 ปี
- 4) มากกว่า 49 ปีขึ้นไป

2.1.3 อาชีพ

- 1) รับราชการ
- 2) รัฐวิสาหกิจ
- 3) รับจ้าง
- 4) เกษตรกรรม
- 5) ค้าขาย
- 6) บริษัทเอกชน
- 7) อื่นๆ

2.1.4 ระดับการศึกษา

- 1) ต่ำกว่าปริญญาตรี

2) ปริญาตรีหรือเทียบเท่า

3) สูงกว่าปริญญาตรี

2.1.5 การเข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียน

1) เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน

2) ให้ทุนการศึกษา

3) เป็นวิทยากร

4) ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะ

2.2 ตัวแปรตาม (dependent variables) ได้แก่ สภาพและคุณลักษณะนักเรียนที่พึงประสงค์ของผู้ปกครองนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ตามขอบข่ายคุณลักษณะ 4 ด้านซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ 3) ด้านทักษะในการประกอบอาชีพ และ 4) ด้านบุคลิกภาพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบัน หมายถึง สิ่งที่เป็นอยู่ ดำรงอยู่ หรือพฤติกรรมที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำจนเกิดความเคยชิน ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึง สภาพปกติ การพัฒนา หรือการปฏิบัติตนของนักเรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ ด้านทักษะในการประกอบอาชีพ และด้านบุคลิกภาพ

2. ความคาดหวัง หมายถึง สิ่งที่คิดว่าจะเกิดขึ้น หรือจะพัฒนาขึ้นจากเดิมที่เป็นอยู่ ดำรงอยู่ หรือปฏิบัติอยู่ ซึ่งพัฒนาในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึง ความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนที่จะให้นักเรียนได้มีการพัฒนาในด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ ด้านทักษะในการประกอบอาชีพ และด้านบุคลิกภาพ

3. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ทั้งในด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ ด้านทักษะในการประกอบอาชีพ และด้านบุคลิกภาพ จนทำให้นักเรียนผู้นั้นพัฒนาตนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือ เก่ง ดี และมีความสุข ซึ่งผู้วิจัยกำหนดที่จะศึกษาคุณลักษณะนักเรียนที่พึงประสงค์ ตามขอบข่ายคุณลักษณะ 4 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านคุณธรรม จริยธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงามโดยยึดถือหลักธรรมที่ควรปฏิบัติเพื่อควบคุมกาย วาจา และใจให้ตั้งอยู่ในความดี ความงาม ความถูกต้อง มีความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ โดยถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ ซึ่งกำหนดขอบข่ายคุณลักษณะ ดังนี้ 1) มีความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติหน้าที่ 2) มีความรัก ความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคคลอื่น 3) มีความตั้งใจ และรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย 4) ไม่ประพฤติผิดศีลธรรม

และจารีตประเพณี 5) มีความยุติธรรม เสียสละ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม 6) เป็นผู้ที่สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ 7) ตรงต่อเวลา 8) มีใจสาธารณะในการรักษาสິงแวดล้อม 9) ไม่เสเพลเสพติด และมีวามอบายมุข 10) มีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม 11) ประพฤติตนตามกฎระเบียบของสังคม และ 12) มีความขยัน ประหยัด และยึดมั่นในสัมมาอาชีพ

3.2 ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ หมายถึง ความรู้ในหลักการเบื้องต้นของวิชาการที่ผู้สำเร็จการศึกษาพึงต้องมีไว้ผสมผสานเพื่อเป็นการวางรากฐานและนำความรู้ที่ได้จากกลุ่มวิชาต่างๆ มาช่วยหล่อหลอมให้ผู้สำเร็จการศึกษาเป็นผู้ที่สมบูรณ์พร้อมทั้ง ร่างกาย อารมณ์ และสังคม รวมทั้งสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับลักษณะงานต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งกำหนดขอบข่ายคุณลักษณะดังนี้ 1) มีความรู้พื้นฐานตามหลักวิชาการเป็นอย่างดี 2) สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ในการปฏิบัติงานได้ 3) เป็นผู้แสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ 4) ติดตาม ความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเข้มข้น 5) เรียนรู้ที่จะรับและใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่อยู่เสมอ 6) สามารถถ่ายทอดและเชื่อมโยงความรู้ไปยังบุคคลอื่นได้ 7) มีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร การสั่งการ และการตัดสินใจได้ดี 8) มีภาวะผู้นำสูง และสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี และ 9) มีทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพอยู่เสมอ

3.3 ด้านทักษะในการประกอบอาชีพ หมายถึง ทักษะที่เกิดจากการศึกษาและลงมือปฏิบัติจริงขณะศึกษา จนเกิดความชำนาญการ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่การทำงานได้ เช่น ทักษะทางด้านการใช้เครื่องอุปกรณ์สำนักงานต่างๆ ทักษะในการสื่อสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ รวมทั้งทักษะเฉพาะสาขาวิชาที่ได้ศึกษามา เป็นต้น ซึ่งกำหนดขอบข่ายคุณลักษณะดังนี้ 1) ทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ที่ทำ 2) ทักษะในการประมวลผลข้อมูล ประกอบการตัดสินใจ 3) ทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อพัฒนาระบบการทำงาน 4) ทักษะในการใช้เครื่องปฏิบัติงานสำนักงานทุกชนิด 5) ทักษะในการสื่อสารทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษในระดับใช้การได้ดี 6) ทักษะในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาเหตุการณ์เฉพาะหน้าได้อย่างชาญฉลาด และ 7) สามารถนำทักษะมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี

3.4 ด้านบุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะนิสัยที่เด่นประจำตัวของแต่ละบุคคลรวมทั้งทั้งลักษณะจำเพาะของแต่ละบุคคลที่แสดงออกทางท่าทาง ความรู้สึกนึกคิด ความเฉลียวฉลาด กิริยามารยาท ลักษณะนิสัย และทักษะด้านต่างๆ ซึ่งกำหนดขอบข่ายคุณลักษณะดังนี้ 1) มีกิริยามารยาทที่เหมาะสม 2) มีพฤติกรรมการแสดงออกที่ถูกต้องเหมาะสม 3) ความสุภาพอ่อนโยน 4) มีวาจาไพเราะ 5) มีบุคลิกภาพการเป็นผู้นำ 6) รู้จักแสดงบทบาทตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม 7) มีสุขภาพจิตที่ดี 8) มีการแต่งกายที่เหมาะสม 9) มีปฏิสัมพันธ์ต่อผู้อื่นด้วยดี 10) มีทัศนคติที่ดีต่องาน 11) มีความมุ่งมั่นในความสำเร็จของงานที่ทำ 12) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 13) กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม 14) สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ดี และ 15) มีความอดทนสูง กล้าเผชิญกับอุปสรรคอย่างไม่หวั่นไหว

4. ผู้ปกครองนักเรียน หมายถึง บิดา มารดา หรือผู้ที่มีอุปการะช่วยเหลือนักเรียน ด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียน

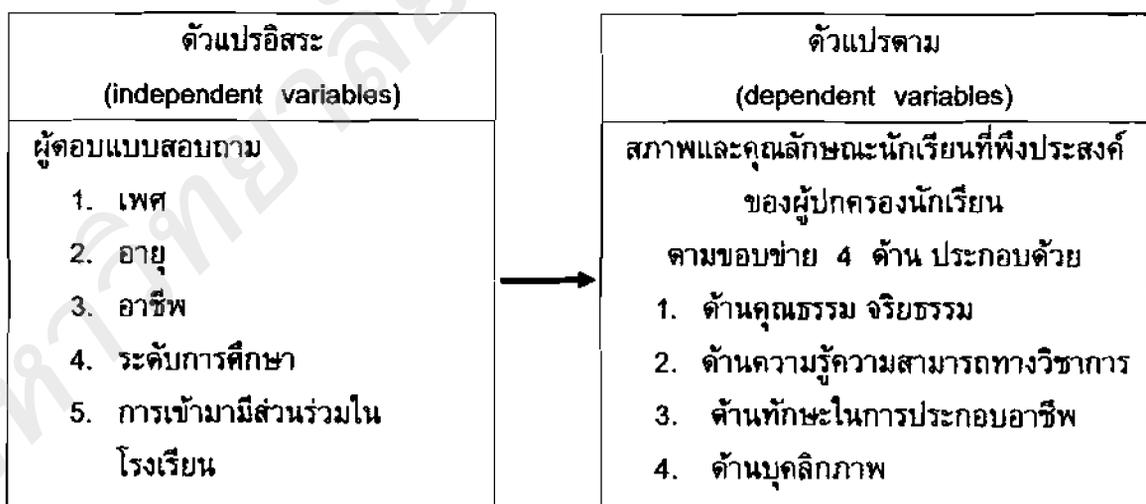
5. นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ปีการศึกษา 2551

6. โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่เปิดสอนนักเรียนระดับมัธยมศึกษา (ช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4) ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 15 โรงเรียน

7. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 หมายถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาของจังหวัดนครสวรรค์ ในลำดับที่ 3 มีหน้าที่ดูแล และบริหารระบบการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด เฉพาะในเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 มีที่ตั้งเขตอยู่ที่ตำบลไพศาล อำเภอไพศาล จังหวัดนครสวรรค์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการศึกษา ค้นคว้าในครั้งนี้เป็นการศึกษา สภาพและคุณลักษณะนักเรียนที่พึงประสงค์ของผู้ปกครองนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ตามขอบข่ายคุณลักษณะ 4 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541, หน้า 30) ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. สภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวังเกี่ยวกับคุณลักษณะนักเรียนที่พึงประสงค์ของผู้ปกครองนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

นครสวรรค์ เขต 3 แยกต่างกัน

2. สภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบันเกี่ยวกับคุณลักษณะนักเรียนที่พึงประสงค์ของผู้ปกครองนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และการเข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียนแยกต่างกัน

3. ความคาดหวังเกี่ยวกับคุณลักษณะนักเรียนที่พึงประสงค์ของผู้ปกครองนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และการเข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียนแยกต่างกัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี